

Cîteva minute înainte de Kol Nidrei 5726 la templul coral din București (I)

אין דער בוקארעשער באר-שול
א פאר מינוט פאר כל נדרו

Sucot, Sărbătoarea

În afară de Pesach, Sucot este, poate, cea mai iubită sărbătoare mozaică și aceasta nu numai pentru că e învăluită de o pură și inefabilă poezie ci, în primul rînd, pentru că prezența ei introduce în viața evreiască un concept deosebit — al bucuriei. Simțămîntul acesta atît de omenesec este cu atît mai prețuit cu cît urmează lungului șir de zile de reculegere și interiorizare ce au precedat Roș Hașana și Iom Kipur, ca să nu mai vorbim de solemnă gravitate a acestor zile înseși. După ce împovărat de toată răspunderea și grija sa și a lumii a trecut pragul dintre un an și celălalt, după ce a stat înfiorat în fața tribunalului divin și al propriei conștiințe, în ziua cea mare a ispășirii, sufletul credinciosului se avîntă pe cărările albastre ale bucuriei, ale plăcerii de a gusta din tîhna și dulceața lumii. E Sucot, e vremea culesului și a belșugului, cînd plugarul culege rodul cîmpului și al trudei sale de un an, cînd omul percepe mai limpede decît oricînd sublima armonie a acestei lumi.

Într-un loc, biblia denumeste aceste zile Hahag, adică Sărbătoarea. Firește, credința, istoria și timpul au conferit fiecărei zile faste fizionomia ei distinctă, propriu ei caracter sacru, pentru care le celebrăm an de an. Savuot este sărbătoarea Legii și a revelației divine; Hanuka este sărbătoarea miracolului supraviețuirii celor puțini și slabi; Roș Hașana este ziua judecării și a aducerii aminte — și așa toate celelalte sărbători ale calendarului mozaic. Sucot, însă, este Sărbătoarea, adică Bucuria, simbolul optimismului și al dragostei de viață.

Totul în aceste zile are valoarea unui imens și tulburător simbol. În primul rînd suca, acea colibă sau cort, pe care evreul credincios îl înalță în vederea acestor șapte zile și care a împrumutat și sărbătorii denumirea. Suca, este, firește, un simbol și încă unul multiplu. În primul rînd ea este menită a ține trează în amintirea generațiilor epopea ieșirii din Mițraim și a peregrinării în pustie, unde strămoșii au durat aceste fragile înghie-

(continuare în pag. 4) V. R.

Univers, om, creațiune

de S. Z. SRAGAI
Ierusalim

De cînd a simțit omul creațiunea? Cînd anume a încolțit în el noțiunea de Bereșit (Început)? Din clipa cînd a căpătat conștiința. Conștiința de sine însuși.

De cînd a început omul să fracționeze timpul? „Și a fost seară și a fost dimineață...” Deși această fracționare este anterioară apariției omului, ea nu vine totuși în considerație; ea era pe deasupra omului și nu putea fi cuprinsă de gîndirea lui.

Din clipa în care omul a căpătat conștiința existenței sale s-a străduit să afle care e locul său în această lume ce-l înconjoară și a găsit că este o parte din tot ce ființează în jurul său, deasupra și dedesubtul său. El s-a simțit atras spre înălțimi, spre ceruri și cu toate acestea s-a pomenit stînd pe pămînt cu ambele picioare iar cu spiritul cuprinzînd universul în toată nesfîrșirea sa. Iar din clipa cînd omul s-a conceput pe sine ca o părțică din creație a conceput și creația întreagă, alcătuită din părți ce formează un singur tot.

II

De cînd l-a cunoscut omul pe Creatorul său? Din clipa în care a simțit că există ceva în sine însuși care nu poate fi examinat și perceput cu simțurile și cu toate acestea existența celui care este mai presus de orice îndoială.

Acest ceva este sufletul, căruia omul nu poate să-i pătrundă sensul și conținutul, deși face parte din ființa sa și acționează fără încetare. Începînd dintr-un anumit moment al evoluției sale, omul a recunoscut că sufletul este acela care-l călăuzește și că fără dînsul viața nu are sens. Nu trupul, ci „sufletul pe care mi l-ai dăruit, Doamne” este o părțică din dumnezeire. „Și a suflat într-insul suflu de viață”. A suflat dintr-insul într-insul.

III

De cînd a înțeles omul că Creatorul său este creatorul întregii lumi? Din momentul în care a înțeles că „sufletul pe care mi l-ai dăruit Doamne, Tu l-ai zămislit, Tu l-ai creat,

Tu l-ai înșuflat în mine”. Din acel moment a aflat că un suflet există în întreaga creațiune și acest suflet este viața lumii întregi. Iar sufletul lumii a fost dat de cuvîntul Lui. „Cel care prin cuvîntul său a creat zărilor, iar prin duhul său toate oștirile. Legiuire și soroc le-a dat lor ca să nu-și schimbe menirea”. Iar prin acest cuvînt El călăuzește lumea, este „Locul lumii”. Ca și sufletul din trup, care nu poate fi conceput prin nici o imagine și nici o asemuire, tot astfel „Locul lumii” nu poate fi conceput prin nici o imagine, deși existența sa nu poate fi pusă la îndoială.

IV

Din clipa în care omul a ajuns la conștiința de sine, iar de la aceasta la conștiința despre „Locul lumii”, a început capitolul Bereșit.

V

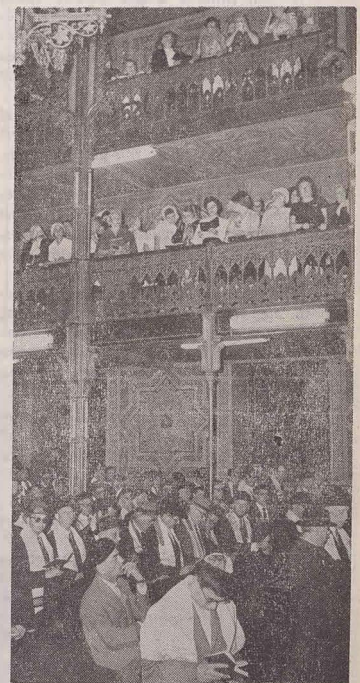
Această conștiință a omului despre lume începe deci de la Bereșit, de la Început și nu dinaintea începutului. Ea începe din ziua „în care omul a apărut” și nu înainte de aceasta. Ea ajunge la concepția de existență și la conștiința că înaintea existenței a fost Neantul. Dar conștiința omului nu poate cuprinde noțiunea de neant. Cu atît mai puțin ea nu poate cuprinde pe Acel care a creat existența din neant.

Tendența de a cuprinde neantul este potrivnică naturii umane, a cărei simțire izvorește din existența lui.

VI

Iată pentru ce în Tora și în credința lui Israel, Dumnezeu nu poate fi reprezentat prin nici un chip cioplit sau necioplit. Acestea reprezintă existența și orice existență este creație, pe cînd Creatorul nu este creație.

(continuare în pag. 4)

Cîteva minute înainte de Kol Nidrei 5726 la templul coral din București (II)

אין דער בוקארעשער באר-שול
א פאר מינוט פאר כל נדרו

versetul săptămîinii

BEREȘIT (23 oct.—27 Tișri)
de Șef rabin dr. MOSES ROSEN

ויצו ה' א' על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות (בראשית ב', 16-17).

„Și Dumnezeu îi porunci lui Adam, spunîndu-i: „Din toți arborii grădinii să mîncîni, iar din arborele priceperii a ce e bine și ce e rău să nu mîncîni dintr-insul căci în ziua în care vei mîncă dintr-insul, vei muri” (Genesis 2—16,17).

Cea dintîi poruncă divină dată celui dintîi om ar putea fi calificată drept una de *Kașrut* — de alimentare rituală. Nu e întîmplător că opera de educare a lui Adam începe cu o astfel de lege. Omul e menit să devină stăpînul naturii și nu robul ei. El pășește printr-o vastă și îmbelșugată grădină a Edenului. În jurul său se află felurite arbori încărcăți cu roade bogate. Ele

sînt rumene, gustoase, îmbietoare. Stăpînul grădinii nu trebuie să apuce drumul ascezii, dar nici pe acel al patimilor fără de zăgăz. „Din toți arborii grădinii să mîncîni”, răsună cuvîntul dumnezeesc. Omul să-și astîmpere foamea, căci e plămădit din carne și sînge și materia dintr-insul își cere drepturile.

El nu e însă numai materie. În haina de țărîină se află o scîntee din Divinitate. El, omul, trebuie să se străduiască să fie asemănător lui D-zeu, după al cărui chip a fost creat. Efigia Creatorului e sufletul său, rațiunea sa. Numele Atotputernicului de ȘADAI, exprimă una din marile sale însușiri: „אשר לעולם די”, „Cel care a știut să spună lumii sale, destul”. Atributul acesta a dat Creatorului posibilitatea de a nu

lăsa Creațiunea ca un torent fără de sfîrșit, ci de a-i statornici hotare, de a spune „destul” forțelor primare pe care le-a dezlîntuit spre a realiza Cosmogonia, de a stabili o armonie care să cheazășiască existența universului. Fără acest „די Destul”, lumea născută din haos s-ar fi întors în haos, căci n-ar fi căpătat legi care să guverneze orbitele astrelor, coeziunea elementelor.

La fel și omul, coroana Creațiunei, trebuie neapărat să știe cînd să spună „די Destul”. Celelalte viețuitoare înghit, fără discernămint, toate fructele ce le întîlnesc în cale, căci ele sînt numai instinct, sînt lipsite de rațiune. Pentru om există, însă, hotare între ceea ce e permis și nepermis. A le depăși înseamnă a înfrînge legile existenței, a le pune în conflict nu numai cu voința Creatorului, dar și cu însăși Creațiunea.

„Nu tot ce zboară se mîncîncă”. Înțelepciunea populară exprimă în acest dicton etica autodisciplinei care stă la baza întregii noastre legislații de alimentare rituală. Primul om trebuia, în primul rînd să ia cunoștință (continuare în pag. 4)

V. ALECSANDRI în ebraică și idiș

La 75 de ani de la moartea bardului de la Mircești, ziarele și revistele românești i-au dedicat pagini comemorative, articole și studii, aducând noi contribuții la cunoașterea autorului pasteluilor. Găsim și noi momentul potrivit să venim cu câteva modeste contribuții, cu prilejul acestei sărbătorii, la care a luat parte toată țara.

În alt număr al revistei noastre am publicat, în facsimil, scrisoarea adresată de poetul Alecsandri rabinului Aizic Taubes, care a tradus în ebraică „Cîntecul gîntei latine”.

Rabinul A. Taubes a fost un fin cunosător al literaturii ebraice vechi și noi și un iubitor al literaturii românești. Dar n-a fost singurul care a tradus în ebraică „Cîntecul gîntei latine”. În același timp, acest cîntec a fost tălmăcit în ebraică de M. S. Rabener, directorul orfelinatului. I. Neuschatz din Iași, căruia ca și lui A. Taubes, Vasile Alecsandri i-a adresat prin ziarul „Presa”, „ziar politic, literar și comercial”, o scrisoare de mulțumire.

Tot în limba ebraică a mai fost tradusă și poezia „Peneș Curcanul”, autorul tălmăcirii fiind Israel Teiler.

Dar nu numai în limba ebraică a fost prezentat cititorilor evrei, de către evrei, poetul Alecsandri.

Aceiași poezie, inspirată de războiul de independență, a fost tălmăcită, fragmentar însă, în limba idiș, sub titlul „Peniș hindic” de Iancu Marcel și Charles Eighes.

În antologia în idiș a poetului Salomon Segal, se găsește un loc de cîntece poeziilor lui V. Alecsandri („Dimineața”, „Iarnă”, „Miorita”).

În limba germană, dr. Adolphe Stern, care a tradus în românește multe din operele dramatice ale marelui Shakespeare a tălmăcit piesa lui Vasile Alecsandri, „Ovidiu”.

Adolphe Stern a îndrăgit de mic pe Vasile Alecsandri. La 12 ani, înfrunt pe fratele său Leopold — care în stagiunea de iarnă a anu-

lui 1862 juca la Teatrul Național — micul Avram Abner (Adolphe Stern de mai târziu) a jucat într-o trupă de diletanți înjghebată de alții, în „Nunta țărănească”, cîntînd versurile lui Alecsandri pe muzica lui Flechtenmacher. („Din viața unui evreu român” de Adolphe Stern — București 1915).

Dar din opera lui V. Alecsandri au fost transpuse în limba germană și alte bucăți de către tălmăcitori evrei. Astfel, „Buchetiera din Florența” a fost tradusă de Leon Schöndorf.

Dar A. Flachs, un medic din Brăila, autorul unei antologii în limba germană a poeziei românești, rezervă și el un loc de frunte poeziei lui V. Alecsandri.

Nu mergem mai departe, pentru că lista traducătorilor evrei ai poetului comemorat se înmulțește în epoca noastră.

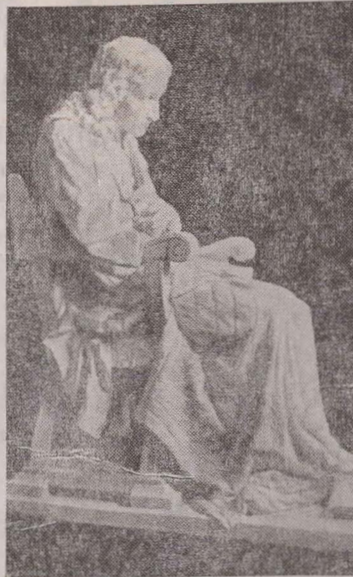
Și în rîndurile istoriografilor și criticilor, Vasile Alecsandri a găsit printre evrei comentatori. Dintre ei, am cita pe filologii Lazăr Săineanu și H. Tikin, pe poetul A. Stăucerman-Rodion, pe ziaristul Const. Graur, pe Moses Schwartzfeld și istoriograful Barbu Lăzăreanu, pe criticul Henric Sanielevici și pe alții mai puțin cunoscuți în lumea literară românească, precum Horățiu Menelaus Pineles și Benedict Kanner.

Dintre critici, Henric Sanielevici, în studiile sale asupra pasteluilor lui Alecsandri apărute în „Cuvîntul liber” și în volumul „Studii și polemici”, tipărit de editura „Adevărul”, a prezentat pe ilustrul poet într-o lumină foarte frumoasă.

Opera bardului de la Mircești în totalitatea ei îi apare lui Henric Sanielevici „ca o răspîntie literară, de unde pornesc drumuri către toți scriitorii de mai târziu... Aceasta dovedește amploarea gândirii și simțirii lui Alecsandri.

Ar trebui să acordăm un capitol aparte locului pe care l-a avut V. Alecsandri în preocupările istoriografului Barbu Lăzăreanu. Dar ar fi să depășim limitele acestor însemnări.

Savin Solomon

Spinoza, sculptură de Antokolsky

Ethrog-ul rabinului era... un cal

Într-un rînd, în ajunul sărbătorii, rabinul plecă la oraș să cumpere un ethrog. În mină avea opt ruble. Sosind în țirg zări un evreu care ședea deoparte și plîngea. Rabinul îl întrebă: „De ce plîngi, frățioare?”

— Vai și amar de mine! oîță evreul. M-a lovit o mare nenorocire. De felul meu sînt sacagiu, la oraș și din asta abia îmi trag zilele. Și tocmai azi, ajunul sărbătorii, mi-a pierit calul. Sînt nevoit să umblu la cerșit din casă-n casă...

Auzind acestea, rabinul scoase cele opt ruble din buzunar, le dăruî sacagiului, spunîndu-i: „Du-te și-ți cumpără un cal!”

Rabinul se întoarse apoi acasă, rostind plin de bucurie: „Lăudat fie Domnul că mi-a făcut parte de un ethrog cu totul deosebit! Toți evreii vor rosti rugăciunea peste o chitră, pe cînd eu — peste un cal...”

Brith Ivrit Olamit

CONTRIBUȚII ROMÂNEȘTI ÎN CADRUL O.M.S.

La sfîrșitul lunii septembrie a. c. s-au desfășurat la Geneva lucrările celei de a XX-a reuniuni a comitetului de experți în paludism al Organizației Mondiale a Sănătății. Cu acest prilej a fost mult apreciat vastul material documentar adunat de unul din specialiștii români în eradicarea malariei, prof. dr. Gh. Lupașcu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România. Din inițiativa O.M.S.-ului, expertul român a întreprins o călătorie în mai multe țări din Africa și anume: Senegal, Siera-Leone, Togo, Nigeria, Tanzania și Madagascar, unde a studiat problema eradicării paludismului.

O NOUĂ COMBINĂ DE RECOLTAT PORUMB

Uzinele „Semănătoarea” din București au creat o nouă combina de recoltat porumb — Cr 2 R. Caracteristicile tehnico-economice ale acestei combine o situează printre tipurile superioare de astfel de mașini fabricate în țară și peste hotare.

UN NOU PRODUS MEDICAL

P.P.D.-I.C. 65 este inițiala noului extras purificat de tuberculină preparat la Institutul Dr. I. Cantacuzino din București.

Față de tuberculină folosită pînă acum în depistarea infecției tuberculoase, extrasul purificat românesc poate fi păstrat un timp mai îndelungat, dă reacții mai fidele, permite o dozare exactă, contribuind la creșterea eficacității testărilor tuberculinice.

LITORAL 1966

Sfîrșitul sezonului pe litoralul Mării Negre coincide cu începerea pregătirilor pentru sezonul viitor.

Concomitent cu sporirea capacităților de cazare, între altele prin construirea unor hoteluri la Mamaia și crearea unei tabere camping cu aproximativ o mie de locuri la Costinești, va fi dat în folosință o serie de unități comerciale ce vor permite mai buna servire a turiștilor.

Noile construcții, executate în stil modern, vor dispune de terase ample. Amplasarea se va face într-un cadru de spații verzi și grupuri plastice decorative.

CONGRESUL NAȚIONAL DE PEDIATRIE

La București a avut loc Congresul național de pediatrie. În cele 4 zile cît au durat lucrările Congresului, au fost dezbătute aspecte importante ale patologiei copilului.

Au participat academicieni, profesori și cadre medicale din toată țara, precum și oaspeți din străinătate.

Două evocări istorice de Lascar Șaraga

Sub egida cenaclului literar „Menorah”, al scriitorilor de limba română din Ierusalim, au apărut două volume ale scriitorului Samson Lazar (Lascar Șaraga): „Zavera” și „Pogorîre”.

Sînt două opere literare cu subiecte evreiești făcînd parte din ciclul de povestiri din trecutul îndepărtat al obștiilor evreiești din țările românești.

Atît în „Pogorîre”, cît și în „Zavera”, autorul, care s-a făcut remarcabil de mult prin nuanțele sale istorice cu tematică evreiască, învîc, punînd la contribuție nu numai darul de a recrea, printr-o amplă viziune epică, ci și bogate izvoare istorice — cronici, istoriografii, evrei și neevrei, înfrumusețări și figuri din epoci îndepărtate, dar vii prin puterea de evocare a prozatorului, poet și cronicar totodată.

În aceste nuvele, ca și în celelalte formînd un ciclu sub titlatura grăitoare de „Neguri” („Pomeniri”) care va apare într-un tom masiv, Samson Lazar închină pagini emoționante prieteniei dintre poporul român și obștea evreiască, care în trecut ca și astăzi, s-a afirmat peste momentele trecătoare provocate de persecuțiilor în apă tulbură, printr-o conviețuire pașnică și creatoare.

Unele din nuvele au apărut în revistele românești ale vremii. Autorul le-a republicat, însă, îmbunătățite, prin scurtarea părții cronicești și înfrumusețarea părții pur literare, prin imagini și portrete mai cizelate și mai adîncite.

După atîția ani de la apariția în prima formă, nuvelele lui Samson Lazar confirmă din plin afirmațiile entuziaste ale unor scriitori ca Gala Galaction, A. Toma, Barbu Lăzăreanu, Enric Furtună etc.

Ele au și darul de a fi scrise cu un patos care te transpune în timp și în spațiu, făcîndu-te să participi cu emoție la capitelele de epică evocate de autor, cu intuiția creatoare excepțională.

Ele se citește, cum spunea și Gala Galaction „pe nerăsuflăte”.

„Exemplare desăvîrșite ale genului ca subiect și ca realizare artistică” — cum le caracteriza poetul Enric Furtună — nuvelele lui Samson Lazar sînt înfrumusețate de idealurile permanente ale omului rîvnind la mai bine, la dreptate și demnitate umană, idealuri care

sînt deopotrivă dragi și slinte omului de pe orice meridian al pămîntului.

La împlinirea vîrstei de 73 de ani, Samson Lazar se împlinește și prin opera sa care în formele definitive ale creației literare.

NOTE

Începuturile teatrului în limba ebraică

Începuturile teatrului în limba ebraică sînt încă învăluite în ceață. Se știe, astfel, că în secolele 17 și 18 evreii din Italia și din Olanda au pus în scenă piese de teatru, dintre care unele probabil în limba ebraică. Dar care era conținutul acestor piese? De cine au fost interpretate? Cum arăta scena pe atunci? La aceste întrebări, ca și la multe altele, cercetătorii și istoriografilor deabia urmează să afle răspuns...

O recentă descoperire a unui specialist a lărgit cîmpul de cercetare al celor care lucrează în acest domeniu. Este vorba de profesorul H. Sherman, care printre manuscrisele bibliotecii Oxford a găsit textul unei piese ebraice din secolul 18. Autorul acestei piese este poetul ebraic Ithak Fladji, care a trăit în Algeria la începutul secolului 18. Tot el a fost și regizorul, căci manuscrisul cuprinde indicații amănunțite de punere în scenă, ca de pildă pasajele la care actorii să-și schimbe glasul, etc.

Muzica sinagogală din secolul XII

Printre manuscrisele aflate în biblioteca vechii sinagogi din Ierusalim au fost descoperite două piese de mare însemnătate. Este vorba de două poeme religioase, cu notațiile muzicale respective, datînd din secolul XII.

Autorul acestor texte, precum și al muzicii respective, pare să fi fost un convertit de origine italo-romană, cunoscut sub numele de Obadia, prozelit din Normandia.

Obadia s-a născut la Oppido, în Italia de sud, din părinți normanzi. El a trecut la iudaism în anul 1102 și a trăit prin comunitățile evreiești din Palestina, Babilon, Siria și Egipt.

Cele două documente descoperite contribuie la cunoașterea muzicii sinagogale timpurii și la evoluția ei în decursul secolelor.

Anul sabatic

După calendarul mozaic 5726 este un an sabatic, an în care se aplică străvechea instituție biblică a schemei.

Aceasta este una din primele instituții create de Moșe îndată după ieșirea din Mîraim, cînd a fost elat-nat codul etic-religios ce alcătuiește temelia iudaismului. În termeni lapidari principiul schemei, al anului sabatic, este enunțat în cartea două, Exodul, capitolul 23, versetele 10—11, care sună astfel: „Să-și lăsați sămînța țării și să așteptați roadele ei, iar în anul al șaptelea să-o lăsați să se odihnească și să rămînă prloagă; și să mînține din ea săracii poporului tău, iar ce va mai rămînea, să mînțineți fiarele sălbatice; tot așa să faci cu via ta și cu mîslinii tăi”.

Așa, dar, schema sau anul sabatic era în același timp o instituție agrară și socială totodată. Ca instituție agrară, ea introducea principiul rotației culturilor și al odihnei solului, cu scopul evident de a feri de secătuire. În același timp, anul sabatic avea un vădit caracter social prin prescripția de a lăsa rodul pămîntului la dispoziția celor nevoiași.

Foarte curînd latura socială a anului sabatic a devenit preponderantă, cîci pe lîngă prescripțiile referitoare la recolta pămîntului i se adăuga un alt principiu extrem de important, acela al iertării datoriilor. Într-adevăr, în ultima carte a lui Moșe, Deuteronomul, se revine asupra instituției anului sabatic, formulîndu-l într-o formă dezvoltată, în care accentul cade asupra relațiilor sociale. „La fiecare șapte ani să faci iertarea datoriei. Și ită cum să faci iertarea datoriei: Oricine va fi împrumutat pe aproapele său să-și ierte datorită. Să nu strîmtoare pe aproapele său și pe fratele său cînd se va vesti iertarea cea pentru Domnul. Numai așa Domnul tău va binecuvînta cu prisosință și nu vei avea sărac în țara pe care Domnul Dumnezeu tău ți-o va da și-o stăpînești ca moștenire”. (15, 1—3).

Surse istorice arată că anul sabatic a fost ținut de către vechii iudei. Un asemenea an a fost ținut în perioada celui de al doilea templu. De asemenea, în istoria sa, Iosephus Flavius, pomeneste trei ani sabatici: 164—163 și 38—37 dînsințea erei noastre și 68—69 din era noastră.

După anul exegetei ai bibliei, anul sabatic nu era universal, ci în funcție de situația concretă a fiecărui cultivator de pămînt. Așa de

pilă, dacă un agricultor avea mai mult decît un singur ogor, perioada cînd acestea rămîneau necultivate nu trebuia să fie aceeași. Nici ogoarele din țară nu trebuiau să stea necultivate toate în același timp. În sprijinul acestor teze se invocă versetul 2 din capitolul 21 din cartea Exodul, în care se spune că un sclav crev trebuia să fie eliberat în cel de al șaptelea an de la cumpărarea sa. Așa dar, anul eliberării nu era același pentru toți sclavii, ci diferea în raport cu data cumpărării lor. Este posibil — susțin partizanii acestui punct de vedere — și anul în care ogorul rămînea nelucrat era determinat în chip diferențial.

Instituției anului sabatic îi este consacrat un întreg tratat din talmud.

După cum am arătat mai sus, în anul sabatic erau eliberați numai sclavii evrei și erau iertate datoriile datornicilor evrei. Dar anul sabatic nu era decît o treaptă în edificul social al legislației mozaice. El era întreg și din mai departe de altă instituție — anul jobel, în care toate datoriile, fără deosebire erau iertate, în care toți sclavii, fără deosebire de rasă, naționalitate sau credință religioasă, redevineau oameni liberi. Fiecare al cincizecele an era proclamat anul jobel, instituție care a trezit din cele mai vechi timpuri respectul și admirația cercetătorilor, făcînd din cuvîntul ebraic jobel expresia jubileu, intrată în circulația aproape a tuturor limbilor, cu sensul de aniversare deosebită, de dată fastă.

Firește, respectarea anului sabatic ridica în practică probleme complicate, atît pentru fiecare cultivator în mod individual, cit și pentru societate. Autoritățile cele mai de seamă ale timpului s-au ocupat pe larg de această instituție, prevenind împotriva aplicării ei în mod utopic. În același scop, al adaptării ei la realitățile vieții au fost create o seamă de mecanisme, printre care heterul, care în anumite cazuri prevede excepții de la prevederile anului sabatic.

Probleme complexe ridica anul sabatic 5726 cercurilor rabine din Israel. Militînd pentru respectarea legiurii mozaice, rabatul previne însă în același timp împotriva oricăror măsuri pripite, utopice, împotriva aplicării mecaniciste a textelor sfînte, arătînd că aceasta ar putea avea efecte contrare celor urmărite de legiutorul divin

S. Beniamin

Istoria unei suka

De regulă, suka, binecunoscuta colibă pe care credincioșii o înghetează în vederea sărbătorii de Sukot, durează doar 8 zile — atît cît ține sărbătoarea. Materialul din care e făcută e din cel mai obișnuit, grînzile vechi și înegrite de ploaie, scîndurile, subțiri și deseri mîncate de carii. Opt zile această su-bredă înghetare servește de adăpost capului familiei și alor săi, apoi scîndurile sînt desfăcute, grînzile sparte și aruncate în cine știe ce ungher al gospodăriei. Așa se întîmplă de regulă, dar ca orice regulă și aceasta își are uneori excepțiile sale.

O asemenea excepție reprezintă suka ce poate fi văzută de vizitatorii Muzeului din Ierusalim. Această modestă construcție de lemn are în urma ei o istorie bogată și interesantă care merită să fie cunoscută.

A fost ridicată în anul 1852 de către o familie evrească Adler, ce locuia într-un sat din sudul Germaniei. Timp de 85 de ani, pînă în 1919, această suka a trecut din tată-n fiu în cadrul familiei. În fiecare toamnă era împodobită cu flori și verdețuri, reunind în flori mesei pe toți ai casei. Apoi capul familiei, care se îndepărtase de tradiție, socoti suka de prinos și luă măsuri să fie demontată. Timp de aproape 3 decenii grînzile și scîndurile ei au zăcut uitate în podul casei. Prin

anul 1938 ele au fost descoperite de un iubitor al artei populare evreiești, doctorul H. Feuchtwanger, care culegerea pe atunci orașele Germaniei, dornic să salveze ce se mai putea salva din comorile creației artistice evreiești.

„În podul casei noastre se află ce v-ar putea eventual interesa — îi spuse dr. Feuchtwanger un membru al familiei Adler. Mai precis nu putem să vă spunem despre ce-i vorba, cîci noi înșine nu știm...”

În podul casei doctorul ală o suka demontabilă ai cărei pereți erau pictați cu scene cu subiect evreiesc. Dîndu-și seama că se află în fața unei piese de valoare, dr. Feuchtwanger achiziționă suka pe care reuși s-o scoată din Germania și s-o ducă în Israel. Dar nici de data aceasta ea nu fu remarcată, ci fu părăsită într-un colț al muzeului „Bezalel”.

Acum 3 ani, printr-o curioasă coincidență, ea fu din nou înălțată și tot pe pămîntul Germaniei: în cadrul unei expoziții de artă evrească, organizată în orașul vest-german Koeln. De data aceasta, suka atrase atenția specialiștilor care se pronunțară în mod unanim că e vorba de o operă de valoare artistică și istorică.

După închiderea expoziției, suka a fost transportată în Israel și oferită Muzeului din Ierusalim.

Obiceiuri și tradiții de Simchat Tora

Simchat Tora este din timpuri străvechi o zi de bucurie pentru obștiile evreiești de pretutindeni. Dacă esența acestei sărbători este peste tot aceeași — bucuria curată de a fi terminat cu bine studiul celor cinci cărți ale lui Moșe și totodată de a relua lectura cărții eterne — formele de exteriorizare sînt variate, după țara și specificul istoric al fiecărei comunități.

Pornind de la această constatare, ne propunem prin aceste rînduri să facem un tur de orizont prin cîteva obști, cu scopul de a prezenta cititorilor noștri unele din obiceiurile și tradițiile pitorești legate de ziua de Simchat Tora.

TRONUL DIN SINAGOGA DE LA SAONIC

La Saonic (Grecia) era obiceiul ca „Hasan Bereșit”, bărbatul căruia i se face onoarea de a fi chemat la amvon spre a i se citi primul capitol din prima pericopă a primei cărți a bibliei, să fie condus cu pompă și așezat pe un jeț înalt, rezervat special acestui scop.

Acest jeț, înalt de peste 2 metri, stătea în toate zilele anului într-un colț al sinagogii și nimeni nu se așeza pe el. În ajun de Simchat Tora era plasat în mijlocul sinagogii, împodobit cu un covor de preț, gata să-l primească pe Hasan Bereșit.

Cînd sosea momentul solemn al citirii primului capitol din cartea Bereșit, cel desemnat pentru înalta cinstire era urcat pe jețul înalt de doi metri, iar toți membrii obștei se perindau — unul cite unul — prin fața tronului, spre a-l felicita și a-i ura tot binele. Apoi, în timp ce, la altar, cantorul intona diferite imnuri și cîntece religioase, jețul pe care se afla Hasan Tora era purtat de patru enoriași tineri spre almemor. În urma lor se înșira un lung cortegiu, alcătuit din toți bărbații obștei...

SUB UN BALDACHIN ÎNSTELAT

În așezările din răsăritul Europei e obiceiul ca atît Hasan Tora — căruia i se citește ultimul capitol al ultimei cărți din Pentateuch — cit și Hasan Bereșit să fie invitați cu mare solemnitate la almemor, sub un baldachin, același care servește la oficierea nunților. Întotdeauna sînt aleși pentru această cinstire enoriași cei mai de vază, cunosători ai scrierilor sfînte. În cadrul acestui ceremonial se tratează asistența cu turtă dulce și cite un pîhărel de rachiu.

În acest fel se desfășoară ceremonialul de Simchat Tora și în obștiile din țara noastră.

ÎN SINAGOGA DIN ARAGON...

Cronicle vechi ne spun că în sinagoga din Aragon (Spania) era obiceiul

ca Hasan Tora să fie condus la almemor de un număr de patru enoriași care vegheau asupra lui tot timpul cit dură lectura capitolului respectiv. Această datină pare a fi ecoul unei tragedii ce s-a consumat cîndva, în evul mediu, într-o zi de Simchat Tora.

Într-adevăr, un hiisov îngălbenit de vreme povestește că într-un rînd, de Simchat Tora, dușumeaua de sub almemor s-a rupt iar Hasan Tora s-a prăbușit intra-o catacombă adîncă ce se afla sub ciădirea sinagogii. Din acea nefericită zi s-a încetățenit datina în sinagoga din Aragon ca cel chemat la Tora în această zi să fie însoțit și vegheat de alți patru enoriași.

...ȘI ÎN SINAGOGILE DIN ITALIA

În Italia e obiceiul ca de Simchat Tora să răsune în sinagogi cîntece de bucurie intonate de coruri și orchestre instrumentale.

Pînă în secolele 16—17 acest obicei a stîrnit opoziția cercurilor tradiționaliste, care vedeau în el o imixtiune a unui mediu străin. Dar adepții noului ceremonial, printre care și le-huda Arie Modena, au invocat în sprijinul punctului lor de vedere numeroase izvoare talmudice din care deduceau că este îngăduită muzica în sinagogă.

Pentru prima oară sărbătoarea de Simchat Tora a fost celebrată cu acompaniament de cor și orchestră în anul 1630, la Veneția. După cum ne arată o cronică a vremii, cîntecul de a fi Hasan Tora și Hasan Bereșit a fost conferit la doi notabili ai obștei, dintre care unul era membru al academiei de muzică. El a adus cîntăreții și orchestra academiei, spre a acompania pe cantor. Două coruri au intonat rugăciunile din scara de Semini Ațeret de de Simchat Tora. Concertul a ținut pînă tîrziu noaptea și atîta lume se adunase în sinagogă și în strămilele ulițe din jurul ei încît — ne spune cronică — municipalitatea a trimis garda, să mențină ordinea...

De atunci corurile și cîntecele nu au mai lipsit din sinagogi în această zi.

Cititorii care doresc să citească cu regularitate revista noastră sînt rugați a se abona. Costul abonamentului este următorul:

12 lei pe 6 luni

24 lei pe 1 an

Rugăm a expedia banii prin mandat poștal pe adresa:

Federația Comunităților Evreiești (M) București, str. D. Răcoviță, 8.

Cîteva minute înainte de Kol Nidrei 5726

la templul coral din București (III)

אין דער בוקארעשטער קהילה א פאר מונט פאר כל גדרין

BEREȘIT

(urmăre din pag. 1)

că există hotare pe care n-are voie să le treacă chiar dacă dincolo de ele îl așteaptă satisfacerea poftelor.

În definitiv sorginea dreptului e oare altceva decât așa cum îl definește adagiul latin „*Ius est suum cuique tribuere, alterum non laedere*”? A da fiecăruia ce este al său și a nu leza pe celălalt — iată noțiunea hotarelor între sferele indivizibil și ale colectivității lor, iată pe acel „destul” pe care omul trebuie să se învețe a-l spune. Adăncind această etică și respectând-o, crima, jaful, războaiele și atâtea alte calamități i-ar fi fost cruate societății umane.

Cel dintii păcat și cel capital al omului a fost, deci, că nu s-a mulțumit cu ce i s-a îngăduit și ceea ce era destul spre a-i potoli foamea, ci a fost tentat tocmai de ceea ce nu era îngăduit.

Înfrângând această poruncă, omul capătă „facultatea de a distinge binele de rău”. Lumea era o grădina a fericii. De jur împrejur strălucia numai lumină și bucurie. Binele și numai Binele se afla pretutindeni, căci numai El, Binele, a creat totul.

Călcând însă comandamentul de a nu depăși hotarele îngăduite, devenind sclavul instinctelor, omul crează răul. În sine, răul nu exista. El devine,

însă, o primejdioasă fantomă, creată de fantezia omului. Spre a putea justifica trecerea granițelor a ceea ce e îngăduit, omul creează iluzia că dincolo se află răul care trebuie nimicit, căruia trebuie să i se zmulgă ceea ce stăpânește. De bună sau rea credință, din acea zi în care a înfruntat comandamentul divin, oamenii, colectivitățile au început să împartă lumea în două tabere, a binelui și a răului, a întinericului și a luminii. Din acea zi, omul a „început să moară”, să se pună deacurmezișul vieții care, așa cum a fost concepută de Creator, trebuia să fie, așa cum o definește versetul: „Și a văzut D-zeu tot ceea ce a făcut și era foarte bine (Genesis 1—31).

Păcatul primar apasă cu al său blestem omenirea. Ea poate să se elibereze, restabilind hotarele între ceea ce e îngăduit și ceea ce lezează pe aproapele, încetînd de a despărți lumea în două tabere. Omenirea trebuie să învețe să spună „Destul” dezlănțuirii orbe a patimilor. Ea trebuie să redevină stăpîna elementelor în plină dezagregare, să știe să le domine și să le minuiască spre binele ei. Optica oamenilor trebuie să devină una luminoasă, pentru ca omul să-și extirpe iluzia răului, să vadă numai Binele.

Univers, om, creațiune

(urmăre din pag. 1)

De aceea El nu poate fi conceput ca atare.

VII

Din momentul în care omul a cunoscut Locul lumii, a început să fiină socoteala lumii sale și a ajuns cu această socoteală la cinci mii șapte sute și atîția ani de la creație. Uneori însă se incurcă și începe să numere timpul dinaintea creației. Atunci omul pierde socoteala și nu mai are un început. Iar atunci cînd pierde punctul său de reazim — acest BEREȘIT — începe să rătăcească într-o lume care nu are deasupra ei cer și dedesubtul ei pămînt. Omul se pomenește într-o lume de pustiu și de haos, nu-l mai găsește pe acel unic Dumnezeu care ne-a creat pe toți, întreaga lume, fiecare pîrticică din această lume, inclusiv omul. El, Dumnezeu, este creație și creator în același timp. Atunci cînd omul pierde din vedere acest lucru, se trezește în fața unei pluralități de forțe, se iscă o permanentă luptă între o putere și cealaltă, între un om și celălalt, sus în ceruri și jos pe pămînt.

VIII

În acest deșert omul a început să coboare tot mai jos și a încetat să se întrebare: nu numai că nu vrea să afle ce a fost înainte de BEREȘIT, dar BEREȘIT însuși nu-l mai interesează. Omul se mulțumește cu simplul fapt că există, că ochii săi văd, că urechile sale aud, că simțurile sale funcționează. Își vede doar trupul, nu și sufletul. Iar dacă omul e numai trup, el începe a se închina către creația minilor sale și-și pune nădejdea numai în puterea sa fizică. De aci izvoarele legii celui mai tare. Iar dacă se găsesc oameni care nu consimt să se alinieze în acest front, atunci apar grupuri, clanuri, colectivități care se luptă între ele pînă se nimicesc reciproc. Lumea se întoarce la haos, la potop, la neînființă. Omul coboară pe scara cea mai de jos, pe aceea de dinaintea Începutului. Nu se mai cunoaște pe sine, nu-și mai cunoaște aproapele, nu-și mai cunoaște părintele din ceruri.

IX

Există însă un spirit în om care-l cheamă la Teșuva, la pocăință. Această Teșuva este

Sucot, Sărbătoarea

(urmăre din pag. 1)

bări, spre a se apăra de soarele arzător. Suca e apoi menită a ne aminti de vremurile biblice cînd fiecare om, adăpostit sub cortul lui, se bucura din plin de binecuvîntarea muncii și a belșugului.

Să reținem alegoria și să descifrăm înțelesul ei! Așa dar, dorind să-și immortalizeze unul din momentele glorioase ale trecutului, strămoșii au ales nu marmora cea eternă, nu bronzul cel superb, nu granitul sau vreun alt material nobil, ci un sărman bordei fragil, înjghebat din cîteva scînduri și un braț de stuf. Nici că se putea găsi o alcătuire mai șubredă, mai nesigură. Și totuși... Cîte din semețele palate din marmoră și piatră ale antichității s-au prefăcut de mult în praf și pulbere, cîte din vestitele „minuni ale lumii” vechi au devenit o palidă amintire istorică, pe cînd suca, alcătuirea firavă din scînduri și stuf, a supraviețuit tuturor vicisitudinilor și furtunilor, renăscînd în fiecare an și în fiecare generație! Căci mai rezistentă decât marmora și mai durabilă decât granitul este credința în om și în umanitate, atașamentul față de marile idealuri de pace și înfrățire între oameni și

popoare. Din aceste nobile idei este alcătuită temelia pe care se sprijină suca și aceasta explică miracolul rezistenței ei.

Deși șubredă și strîmtă ca construcție materială, conceptul ei ideal e suficient de larg pentru a cuprinde întreaga umanitate. Iată, profetul Zaharia proclamă Sucot drept sărbătoarea întregii lumi, a tuturor popoarelor. Profetul are viziunea unei lumi înfrățite, care va celebra în pace și bucurie sărbătoarea libertății și a culesului. Suca exprimă astfel speranța într-o epocă de armonie universală, în care nu vor mai fi ziduri și cetăți între popoare, ci fiecare om se va simți în cortul său, în casa sa, stăpîn și sigur, ca într-o cetate.

Această nobilă viziune transfigurează conștiința noastră, acesta este finalul strălucitor al sărbătorilor de toamnă.

De aceea Sucot este izvorul cristalin al bucuriei pe care o simțim iradiind din șubreda alcătuire din scînduri și stuf.

...A bucuriei care a făcut ca Sucot să devină ceva mai mult chiar decât o sărbătoare — să devină Sărbătoarea.

ENRIC FURTUNA

A murit la 30 iunie 1965, la Sao Paolo, unde venise să stea lîngă unicul său fiu, poetul, dramaturgul și romancierul Enric Furtună (dr. Henric Pekelman).

Născut la Botoșani în 1881, el a debutat ca poet la Iași. Încă din liceu legase o strînsă prietenie cu Mihail Sadoveanu, cu care a întretinut o permanentă corespondență cînd s-a

mutat la București, scrisorile adresate lui de marele prozator fiind azi în păstrarea Academiei Republicii Socialiste România.

Enric Furtună a fost un om de mare cultură literară și un fecund și talentat creator în poezie, roman și dramaturgie.

Cu poemele dramatice „Pustnicul” și „Savin bătrînul”, apărute în volum sub titlul „Pustnicul” el se consacră ca un liric de factură clasică, cu o tematică general umană.

„De pe stîncă” și „Poemele resemnării”, adună poeziile sale publicate în periodicele la care a colaborat.

O piesă a lui Enric Furtună „Rechiziția” a văzut lumina rampei la Teatrul Național din Iași, în 1921.

În afara de literatură în limba română, a mai scris un volum de versuri în limba germană, poetul fiind un profund cunoscător al literaturii germane, din care a publicat numeroase tălmăciri în românește din Goethe, Schiller, Heine.

Din poezia în idiș a dat tălmăciri din Itic Manger, Leiwik, Jacob Gropper și alți poeți idișiști din România.

Poemul dramatic „Abisag” care face parte dintr-o trilogie biblică — „Abisag”, „Sosana” și „Abraham”, a apărut între timp în limba română la Ierusalim.

cuprinsă în ziua de Roș Hașana Ziua Începutului creației. Iar atunci cînd omul apleacă urechea la această chemare interioară își găsește calea către lăcașul lui Dumnezeu. El își îndreaptă inima spre ziua în care a fost zămislită lumea și începe să facă din nou socoteala de la BEREȘIT. Privește în sine însuși și are revelația propriului său suflet. Încet-încet i se deschid porțile Teșuvei. „Și fiecare suflet îl cunoaște pe Dumnezeu”.

X

Cînd omul se trezește din letargia sa și recunoaște că e un suflet care trăiește, ajunge la credința cea curată și pură, în care nu există nici un chip cioplit, nici o materializare, se simte la fel cu Creatorul său, e cuprins de marea bucurie a identificării cu El.

Iar această binecuvîntare va fi întregă atunci cînd se va împlini cuvîntul Bibliei: „Și vor urca mîntuitorii pe muntele Sionului”.

OCTOMBRIE 1965 תשרי תשכ"ו 5726

1V	2S	3D	4L	5M	6J	7J	8V	9S	10D	11L	12M	13M	14J	15V	16S	17D	18L	19M	20M	21J	22V	23S	24D	25L	26M	27M	28J	29V	30S	31D
	Şabat Şuva			Ajun de Iom Kipur		Iom Kipur, Izkor			Ajun de Sukot	Sukot, ziua I-a	Sukot, ziua II-a	Hol Hamoad, z. I-a				Hoşana Rabu	Şmini Aşeret, Izkor	Simhat Tora				Se binecuvîntează luna Heyvan		Ajunde Roş Hodex	Roş Hodex, z. I-a	Roş Hodex, z. II-a				
5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	1	2	3	4
ח	ט	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז	ז

Aprimerea luminărilor :

Vineri, 15 oct.	orele 17,03
Simbătă, 16 "	" 18,15
Vineri, 22 "	" 16,55
Simbătă, 23 "	" 18,07
Vineri, 29 oct.	" 16,45
Simbătă, 30 "	" 17,57

Informații

Cunoscutul scriitor și publicist dr. Shlomo Bickel publică în revista „Zukunft” un articol în care se ocupă de revista noastră, apreciind-o în mod elogios. Ecoul favorabil pe care-l înregistrează la adresa noastră unul din cei mai apreciați oameni de cultură evrei contemporani, constituie pentru noi o încurajare mai mult de a continua pe același drum și a contribui astfel la întărirea legăturilor dintre comunitatea evreilor români și marile colectivități evreiești din lume.

Postul de radio „Kol Israel” a citat în emisiunile sale din 4 octombrie 1965 numeroase pașaje din articolul „Privire asupra vieții iudaismului român” semnat de Eminența Sa dl. Șef rabin dr. Moses Rosen și apărut în „Shana Beshana” publicație anuală a lui „HEICHAL SHLOMO”, instituția centrală a Șef Rabinatului statului Israel. Articolul face un scurt istoric al comunităților evreiești din România și se ocupă apoi cu diverse aspecte din viața noastră comunitară.

Simbătă 23 octombrie 1965 (Şabat BEREȘIT) Eminența Sa dl. Șef rabin dr. Moses Rosen va inaugura noul ciclu de cursuri talmudice la „Chevra Şas” care funcționează la sinagoga Avram Ber Zisu din str. Mamulari, vorbind despre „Ideea de Creație în lumina Torei”.

În ziua de 4 octombrie 1965 Eminența Sa dl. Șef rabin dr. Moses Rosen a primit vizita d-lor I. L. BIALER, publicist și poet, consilier la Ministerul Cultelor al statului Israel și Shunami, directorul bibliotecii Universității ebraice din Ierusalim. Oaspeții s-au interesat de diversele probleme privind instituțiile comunităților noastre și au participat la serviciile divine din ziua de Iom Kipur. Ei au rămas profund impresionați de modul cum ele s-au desfășurat precum și de multilateralitatea activitate a comunităților noastre.

Comunitatea evreilor din București încunoștiințează coreligionarii că a reînscut activitatea regulată a cursurilor de Talmud Tora, care funcționează în fiecare zi, în afara de simbătă, în următoarele sinagogi : Malbim din str. Bravilor nr. 4 ; Baron Hirsch, din str. Bradului ; Aizic Ilie din str. Vinători nr. 13 ; Credința din str. Vasile Toneanu (Parcul Radorin), Voința din str. Taras Sevchenko nr. 66 ; Belh Hamidraş Vechi din Calea Moşilor nr. 76.

Sinagoga M. L. Malbim din București, comunică enoriașilor că în fiecare seară între rugăciunile de Minha și Maariv, dl. haham Ancel Zilber predă curs de Humaş și Raşi.

Credincioși mozaici, prin contribuția voastră se întrețin sinagogile, Talmud Tora, tăierea rituală, baia rituală, cimitirele etc. Sprijiniți comunitatea, căci astfel vă veți îndeplini datoria de credincioși !

Sidurim (cărți de rugăciune zilnică), humasim (Biblia cu comentarii), Taleisim (șaluri de rugăciune), tefilin (filactere) precum și alte obiecte de cult, se pot obține adresându-vă Comunității Evreilor (M.) din orașul în care locuiți.

פון דעם תורה-קוואל

ידיעות

נער: גרעסע געזאָרן בעז ווער
ערשטער וואָס מאַכט, וועלכע
פיל ירושע עמיטירט: וואָס וועלכע
וועטן אַמאָל פון די רייזות
האָט וועגן געקעמפן אין
א טייל איראָפּעישע לענדער,
וועט אָנגעפֿאַרן אין די לעג-
דער מעבר לים. האָט זיך
אומגעפֿאַרן און געזאָרן
קולפור: ערשטער און אַייס-
לעבע היים פאר די מיינונגער
אין מיינונגער אָנגעקעממענע.
מיט גריכות האָט מען גע-
שעפֿט צו זייער שות ביכער
אין צייטונגען, צו שווערדיק
אזוי אַרומ צום אומגעפֿערן
פון נאנטע דורות. אין איינע
וועגס וואָס זי געזאָרן אַמאָל
כונע, וואָס איינסגעקעממענע רעד-
נער האָבן אַבערנעמען דעם

בכל אלה, מפני מה לא זכינו
 שיהיו ספר תורה לעשרת
 השבים והנשים תפלה בו גם
 הן בשבת ומועד?
 שבעת אני את הברכה
 "ותן לנו את תורתו". "ולא",
 מי הם אלה הברכים, והתנו
 להם? ויבדלו השבעים ויהי ב'.